

Vlaams
Parlement

ingediend op **1507** (2016-2017) – Nr. 1
2 maart 2018 (2017-2018)

Verslag van de verzoekschriften

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Lorin Parys

over een onderzoek naar machtsmisbruik in
en de werking van centra
voor leerlingenbegeleiding (CLB's),
Jongerenwelzijn en het Vlaams Agentschap
voor Personen met een Handicap (VAPH)

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

Voorzitter: Bart Van Malderen.

Vaste leden:

Danielle Godderis-T'Jonck, Lies Jans, Lorin Parys, Peter Persyn, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;
Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Freya Saeys, Martine Taelman;
Freya Van den Bossche, Bart Van Malderen;
Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Vera Celis, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester,
Manuela Van Werde;
Sonja Claes, Dirk de Kort, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
Jo De Ro, Emmily Talpe;
Jan Bertels, Bert Moyaers;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Ortwin Depoortere.

INHOUD

1. Procedure	4
2. Inhoud van de verzoekschriften.....	4
3. Bespreking van 9 januari 2018.....	4
4. Bespreking van 27 februari 2018.....	6
5. Conclusie	6
Gebruikte afkortingen	7
Bijlage 1: antwoord van de Vlaamse Regering van 19 december 2017	9
Bijlage 2: antwoord van de Vlaamse Regering van 4 februari 2018.....	15

1. Procedure

Tussen 3 en 24 juli 2017 werden acht verzoekschriften ingediend over een onderzoek naar machtsmisbruik bij CLB's, Jongerenwelzijn, integrale toegangspoort en VAPH (verzoekschriften nrs. 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28 en 29 (2016-17)).

De verzoekschriften werden ontvankelijk verklaard tussen 12 juli en 18 september 2017 en voor verdere behandeling verwezen naar de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin besprak de verzoekschriften een eerste maal op 3 oktober 2017 en besliste Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, om uitleg te vragen over deze verzoekschriften.

Op 9 januari 2018 werden de verzoekschriften opnieuw toegevoegd aan de agenda van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. De commissie had op 19 december 2017 van Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, een antwoord ontvangen op deze verzoekschriften. Tijdens haar vergadering van 9 januari 2018 besliste de commissie aanvullende uitleg te vragen aan minister Jo Vandeurzen.

Op 27 februari 2018 werden de verzoekschriften een derde maal toegevoegd aan de agenda van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. De commissie had op 4 februari 2018 een tweede aanvullend antwoord ontvangen van Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

2. Inhoud van de verzoekschriften

Volgens de verzoekers loopt er heel wat mis bij de hulpverlening aan personen met autisme door CLB, Jongerenwelzijn, de integrale toegangspoort en het VAPH. De verzoekers spreken van machtsmisbruik. Klachtenprocedures halen niets uit. Het gaat niet om alleenstaande gevallen. Daarom vragen ze een onderzoek naar machtsmisbruik binnen de CLB's, Jongerenwelzijn, integrale toegangspoort en het VAPH.

3. Bespreking van 9 januari 2018

Katrien Schryvers zegt dat het volgens de indieners van de verschillende verzoekschriften niet om individuele gevallen gaat. Ze vindt het desondanks moeilijk en delicaat om over dergelijke klachten te oordelen. De Vlaamse Regering heeft een standpunt ingenomen. Ze stelt voor dat standpunt te bezorgen aan de verzoekers.

Elke Van den Brandt beaamt dat het niet de taak is van een Vlaams Parlements lid om op een individueel dossier in te gaan, maar in dit geval gaat het om een reeks individuele verhalen. Het is zaak het evenwicht te vinden. Het antwoord van de Vlaamse Regering is inhoudelijk correct. Het geeft een overzicht van de verschillende mogelijkheden om een klacht te formuleren. Uit de verzoekschriften blijkt echter dat de verzoekers ervan overtuigd zijn gebruik te hebben gemaakt van deze mogelijkheden, maar dat er geen gevolg is gegeven aan hun klacht. Het lid wil deze individuele dossiers niet analyseren maar zegt dat de verschillende betrokken overheidsorganen zich voldoende bewust moeten zijn van de kwetsbaarheid van mensen met wie ze werken. Ze moeten zich afvragen of mensen die een klacht indienen voldoende begeleid worden. Weten ze wat het antwoord, dat mogelijks niet bevredigend is, inhoudt? Zelfkritiek, -evaluatie en -analyse kunnen zinvol zijn.

Ze benadrukt dat alles voorwaardelijk uit te drukken omdat ze niet kan ingaan op individuele dossiers en omdat de vernoemde instellingen een goede repu-

tatie hebben en op een goede manier werken. Als verschillende mensen echter opmerken dat hun klacht niet gehoord is, moeten ze nagaan of dat effectief zo is.

Lorin Parys sluit zich aan bij *Katrien Schryvers*.

Bart Van Malderen zegt namens sp.a dat het antwoord van minister Vandeuren uit twee delen bestaat. Hij omschrijft eerst 'machtsmisbruik' en stelt vast dat machtsmisbruik in het regelgevende kader niet is gedefinieerd. Er kan worden gediscussieerd over de vraag of de term terecht wordt gebruikt, maar essentieel is dat de indieners ervaren dat hun klachten, vragen en suggesties in de praktijk onvoldoende gehoor vinden. Daarnaast somt het antwoord de verschillende mogelijkheden op om een klacht in te dienen. Elke indiener geeft echter aan al contact te hebben opgenomen met bijvoorbeeld de JO-lijn of het Kinderrechtencommissariaat. De werking van deze instellingen kan doorgaans op algemene appreciatie rekenen, maar voor de betrokkenen heeft het contact er enkel toe geleid dat ze nog even ver staan als voordien, wat tot frustraties leidt.

De spreker is het voorts eens met de verzoekers dat het niet om alleenstaande gevallen gaat. De hoorzittingen en gedachtewisselingen over de uitvoering van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 455/1) tonen aan dat dit gevoel breed wordt gedragen.

Het antwoord van minister Vandeuren is theoretisch correct. De vraag is echter of dat ook in de praktijk zo is. Iedereen is het erover eens dat de toegangspoort tot de integrale jeugdhulp en de CLB's overladen is met administratieve verplichtingen en procedures. Wie dat allemaal moet toepassen in de praktijk, verdient respect. De vraag is of dat toelaat op een vraaggestuurde wijze antwoord te bieden.

Volgens *Bart Van Malderen* is Zorginspectie de aangewezen partner om daarop toe te zien. Zorginspectie is immers in staat grondig in te gaan op individuele klachten van cliënten. Bovendien ligt de bewijslast niet bij de cliënt maar bij de voorziening. Hij stelt voor op deze manier tegemoet te komen aan de vraag naar onderzoek van de verzoekers. Als de meerderheid ervan overtuigd is dat het antwoord van minister Vandeuren inhoudelijk klopt, belet niets het gevraagde onderzoek te voeren en na te gaan of de praktijk strookt met de theorie. Hoe verlopen de opgesomde procedures en verplichtingen in de praktijk? Worden ze meer dan louter formeel gevolgd? Worden jongeren en ouders voldoende geïnformeerd? Kwam de administratie hen tegemoet? Participatief en luisterend omgaan met vragen, eerder dan strikt formalistisch, bepaalt de wijze waarop een cliënt de behandeling ervan ervaart. Uit het onderzoek kunnen antwoorden gehaald worden die voor alle betrokkenen leerrijk zijn. Elke poging tot verbetering is waardevol.

Katrien Schryvers leest in de verzoekschriften dat de regelgeving sterk is geëvolueerd. De toepassing op het terrein gaat over concrete dossiers. De verzoekers klagen dat aan, en voelen zich daarnaast onvoldoende gehoord door de fora waar ze terechtkunnen met klachten. Op het terrein komt het hulpverleners en organisaties toe een aantal zaken toe te passen. In dat kader vinden er inspecties plaats. Er zijn kwaliteitskaders. De regelgeving moet de implementatie ervan op het terrein waarmaken. Het parlementaire controlerecht laat toe ministers te ondervragen over de mate waarin dat effectief gebeurt en om aan te dringen op bijstellingen waar nodig. Dat is anders dan een onderzoek voeren over individuele gevallen. Het is delicaat om zich vanuit het Vlaams Parlement te buigen over een individuele situatie, waarmee het commissielid niet wil oordelen over deze individuele gevallen. Mensen moeten ergens terechtkunnen. Vlaams Parlement en Vlaamse Regering zijn verantwoordelijk voor de kwaliteitskaders en de organisatie van de inspectie. Er zijn tal van parlementaire initiatieven in dat verband. Op de toepassing ervan kan het Vlaams Parlement wel toezien.

Elke Van den Brandt steunt het voorstel van Bart Van Malderen, maar aangezien Katrien Schryvers het er niet mee eens is doet ze een tegenvoorstel. Ze weet uit contacten met het Rekenhof dat er enkele audits worden uitgevoerd in Jongerenwelzijn. Ze suggereert het kabinet-Vandeuren te vragen het overzicht van de audits te bezorgen. Mogelijks kan een van die audits de gezochte informatie bezorgen.

Bart Van Malderen zegt als commissievoorzitter dat er twee voorstellen zijn. Er kan aan Zorginspectie gevraagd worden om op basis van deze dossiers na te gaan hoe deze regelgeving in de praktijk wordt toegepast. Uit dat onderzoek kunnen lessen getrokken worden om een en ander te verbeteren. Daarnaast is er het voorstel om het kabinet-Vandeuren naar de stand van zaken van de audits uitgevoerd in Jongerenwelzijn te vragen. Op die manier kan de commissie nagaan of dit item al onderzocht wordt.

Katrien Schryvers stemt in te informeren naar de stand van zaken van de verschillende audits.

Bart Van Malderen besluit dat de commissie minister Vandeuren vraagt zijn eerste antwoord op deze verzoekschriften aan te vullen met een stand van zaken van de audits die worden uitgevoerd in Jongerenwelzijn.

4. Bespreking van 27 februari 2018

Katrien Schryvers heeft het aanvullende antwoord gelezen. Ze herhaalt dat de commissie niet kan tussenkomen in individuele dossiers, maar in de twee antwoorden van de Vlaamse Regering is alle informatie voorhanden. Ze suggereert die informatie te bezorgen aan de indieners van de verzoekschriften.

Bart Van Malderen zegt dat de antwoorden een aantal relevante zaken bevatten. In het 'Vlaams Actieplan Autisme: beleidsprogramma 2018-2019' zou deze problematiek opgenomen en gemonitord moeten worden. De vragen van deze bijzondere doelgroep vereisen antennes die op de juiste frequentie zijn opengesteld. Bij de bespreking van de ex-postdecreetsevaluatie van de integrale toegangspoort door het Rekenhof moet hiermee rekening worden gehouden.

5. Conclusie

De aanwezige leden stemmen in met het voorstel van de commissievoorzitter om de antwoorden van de Vlaamse Regering aan de indieners van de verzoekschriften te bezorgen.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Lorin PARYS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
JO-lijn	luisterlijn van Jongerenwelzijn
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

BIJLAGE 1:

Antwoord van de Vlaamse Regering van 19 december 2017

Vlaamse Regering

Jo Vandeurzen
Vlaams minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin
Koning Albert II-laan 35 bus
90
1030 BRUSSEL
T 02 552 64 00
F 02 552 64 01
www.vlaanderen.be

De heer Bart Van Malderen
Voorzitter Commissie Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin

Vlaams Parlement
1000 BRUSSEL

uw bericht van	uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen
		17-22946/PC	1
vragen naar/e-mail		telefoonnummer	datum
Peter Casteur		02 552 64 00	19 DEC. 2017
peter.casteur@vlaanderen.be			

Betreft: Verzoekschrift met betrekking tot
machtsmisbruik

Mijnheer de voorzitter,

In voorliggende verzoekschriften wordt het machtsmisbruik aangeklaagd. Daarmee komen de diensten van Jongerenwelzijn in beeld (intersectorale toegangspoort, ondersteuningscentra jeugdzorg, sociale diensten bij de jeugdrechtbank en JO-lijn). Ook de CLB, in de hoedanigheid als MDT worden vermeld.

Machtsmisbruik is regelgevend niet gedefinieerd. We halen hierbij volgende definities aan:

- Op een intimiderende, manipulerende of gewelddadige wijze gebruik maken van positie en bevoegdheden ten koste van degene(n) tot wie een vertrouwens- en/of gezagsrelatie bestaat
- Opzettelijk gebruik van macht op een verkeerde/slechte manier

Om machtsmisbruik tegen te gaan zien we volgende instrumenten:

- Onafhankelijkheid van diensten
- Beroepsonverenigbaarheden
- Gedeelde besluitvorming

- Motivatie van beslissingen
- Inspraak van cliënten
- Inzage in het dossier
- Klachtmogelijkheden

Deze instrumenten zijn terug te vinden in de **procedures** die uitvoerig beschreven zijn in de regelgeving en bevatten een aantal belangrijke elementen waardoor machtsmisbruik van de diensten tegenover cliënten wordt tegengegaan:

- De toegangspoort werkt onafhankelijk van de andere diensten binnen de integrale jeugdhulp. Dit principe werd opgenomen in artikel 17 decreet integrale jeugdhulp.
- Daarnaast werden ook beroepsonverenigbaarheden vastgelegd in de regelgeving, zodat een personeelslid van de toegangspoort niet bij de sociale dienst of het ondersteuningscentrum jeugdzorg kan werken en ook geen rol kan opnemen bij een jeugdhulpaanbieder.
- De opdrachten van de verschillende diensten en de te volgen procedures zijn decretaal verankerd. De diensten kunnen dus enkel binnen dit voorziene kader hun procedures verder uitwerken.
- Er wordt in het decreet ook gehamerd op de motivatie van de genomen beslissingen. Op die manier moeten de diensten steeds hun beslissing onderbouwen, zodat de cliënten weten waarom iets beslist werd.
- Het is daarnaast een heel belangrijk principe binnen de integrale jeugdhulp dat de cliënten bevraagd worden en dat hun mening meegenomen wordt in het gehele proces.
- Daarnaast worden in het decreet ook een aantal algemene zaken aangehaald zoals bv. het recht op inzage in het dossier. Ook hier wordt een procedure voor uitgeschreven waar de betrokken diensten niet van kunnen afwijken. Deze procedure stemt trouwens overeen met de procedure die voorzien wordt in het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp.

In bijlage gaat een overzicht van de processen die neergeschreven staan in het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp (decreet integrale jeugdhulp).

Wanneer cliënten ongenoegens hebben over de manier van werken van de diensten, kan een **klacht** ingediend worden. Voor de diensten van Jongerenwelzijn is JO-lijn bevoegd.

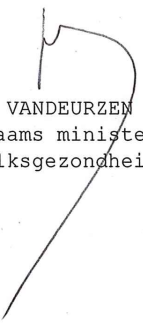
De klachtenprocedure van JO-lijn werd uitgewerkt overeenkomstig het decreet van 1 juni 2001 houdende toekenning van een klachtrecht ten aanzien van bestuursinstellingen (klachtendecreet). JO-lijn werd daarnaast speciaal

gepositioneerd onder de diensten van de administrateur-generaal zodat de medewerkers van de JO-lijn een onafhankelijke positie kunnen innemen ten opzichte van de medewerkers van de diensten. Bovendien wordt zoals voorgeschreven in het klachtendecreet in het antwoord op een formele klacht steeds verwezen naar de Vlaamse Ombudsdienst. Ook bij het Kinderrechtencommissariaat kan men klacht indienen.

Uit bovenstaande blijkt dat de voorziene procedures voldoende zijn om machtsmisbruik tegen te gaan en om te garanderen dat de diensten in het belang van de minderjarige en daarnaast zijn ouders en eventueel opvoedingsverantwoordelijken werken. De klachtenregeling maakt het mogelijk om klacht neer te leggen voor individuele situaties indien wordt vermoed dat de procedures niet correct zijn verlopen. Er zijn meerdere klachtenkanalen (JO-lijn voor de diensten van Jongerenwelzijn, Vlaamse Ombudsdienst of Kinderrechtencommissariaat). Van deze mogelijkheden werd ook gebruik gemaakt.

Wij zijn er ons echter van bewust dat de stappen die de diensten noodzakelijkerwijze zetten, niet altijd overeenstemmen met wat de cliënt wil of in gedachten had.

Met vriendelijke groeten,

Jo VANDEURZEN
Vlaams minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin

BIJLAGE 2:

Antwoord van de Vlaamse Regering van 4 februari 2018

Nico Lemaire

Van: Theunis, Klaartje <klaartje.theunis@vlaanderen.be>
Verzonden: zondag 4 februari 2018 20:28
Aan: Nico Lemaire
CC: Van Schepdael, Marianne; Casteur, Peter
Onderwerp: FW: verzoekschrift mbt machtsmisbruik

Opvolgingsmarkering: Opvolgen
Markeringsstatus: Gemarkeerd

Dag Nico,

Naar aanleiding van de bespreking in de commissie van een aantal verzoekschriften, vroeg de commissie een overzicht van de audits inzake Jongerenwelzijn.
Zie onder oplijsting:

Een overzicht audits van Rekenhof en Audit Vlaanderen ikv verzoekschrift machtsmisbruik sinds inwerkingtreding decreet integrale jeugdhulp:

- 2018 – Audit Vlaanderen thema-audit over debet- en kredietkaarten (agentschap Jongerenwelzijn én Fonds Jongerenwelzijn)
- 2017 – Rekenhof over crisisjeugdhulp (nog lopende)
- 2017 – Audit Vlaanderen over de subsidieprocessen binnen voorzieningenbeleid (eindconclusie februari 2018)
- 2016 – Audit Vlaanderen over de werkingsprocessen van Indicatiestelling
- 2015 – Rekenhof over de projectwerking binnen voorzieningenbeleid
- Jaarlijks – Bedrijfsrevisor en Rekenhof over boekhouding van het Fonds Jongerenwelzijn

Vriendelijke groeten,

Klaartje Theunis
Kabinetschef WVG Jo VANDEURZEN
Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Koning Albert - II laan 35 - 20e verd, [1030 Brussel](#)
Tel. 02/552.64.00

“Dit bericht met zijn eventuele bijlage(n) verbindt de minister op geen enkele wijze. Enkel officieel ondertekende briefwisseling kan dat. De minister kan bijgevolg niet aansprakelijk worden gesteld voor de inhoud ervan en zijn eventuele bijlage(n). De afzender kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor enige wijziging van zijn bericht tijdens de elektronische transmissie.”

----- Oorspronkelijk bericht -----

Van: Nico Lemaire <Nico.Lemaire@vlaamsparlement.be>
Datum: ma 15 jan. 2018 15:42
Aan: "Theunis, Klaartje" <klaartje.theunis@vlaanderen.be>
Onderwerp: verzoekschrift mbt machtsmisbruik

Dag Klaartje,

De commissie boog zich vorige dinsdag over jullie antwoord op de reeks verzoekschriften mbt machtsmisbruik. Je ontvangt een voorlopig verslag van die bespreking.
De conclusie van de bespreking is dat de commissie een aanvullend antwoord vraagt. De commissie wil graag een overzicht en een stand van zaken van de audits die worden uitgevoerd in Jongerenwelzijn.